



Eerste Hulp bij Persoonsgegevens in je collectie of archief

Erfgoedorganisaties verwerken en beheren vaak persoonsgegevens. Het is belangrijk om zorgvuldig om te gaan met deze gegevens.

Bijvoorbeeld schoolfoto's van leerlingen in de jaren '70.



Of documenten met namen van eigenaren van landgoederen. Of de ledenadministratie van een historische vereniging.

Of de gegevens van een schenker van een schilderij.



2018

Nederlandse Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)

Deze wet werd vervangen door:

Om beter aan te sluiten bij het digitale tijdperk.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

In het Engels heet deze verordening de General Data Protection Regulation (GDPR).

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

houdt toezicht op de naleving van deze wetgeving in Nederland.

In deze wet is beschreven hoe organisaties, met name bedrijven en overheidsorganisaties, moeten omgaan met persoonsgegevens. Deze wetgeving geldt voor alle landen in de Europese Unie.

Omgaan met persoonsgegevens

Doel is om de verwerking van persoonsgegevens op een zorgvuldige manier te laten plaatsvinden, zodat de privacy van deze personen wordt beschermd.

Onder meer de rechten van personen en de verantwoordelijkheden van bedrijven en (overheids) organisaties die gegevens verwerken, zijn vastgelegd. Wanneer je als organisatie niet voldoet

aan de AVG, kan dit bijvoorbeeld leiden tot een waarschuwing of in het uiterste geval zelfs een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ook kan een benadeelde naar de civiele rechter stappen. In de praktijk wordt het recht op privacy afgewogen tegen andere mensenrechten, zoals het recht op vrije nieuwsgaring en het recht op informatie.



Uitvoeringswet AVG?

De AVG laat ruimte open voor een aantal keuzes die een land zelf kan maken. Dit is in Nederland de [Uitvoeringswet AVG \(UAVG\)](#).



BELANGRIJK

De AVG is van toepassing op persoonsgegevens van levende personen. Persoonsgegevens van overleden personen vallen hierbuiten en kunnen in principe zonder restrictie worden verwerkt.

Via het [Nationaal Register Overledenen \(NRO\)](#) kun je in samenwerking met het CBG onderzoeken of personen uit jouw collectie of archief nog in leven zijn. Lees bijvoorbeeld hoe archiefinstellingen hun archieven succesvol hebben [gemacht](#) met dit Register.

Wat zijn persoonsgegevens?

De AVG gaat over de verwerking van persoonsgegevens. Dit zijn gegevens die herleidbaar zijn naar een natuurlijk persoon, bijvoorbeeld de naam, adres, e-mailadres of woonplaats. Ook een IP-adres of een kenteken van een auto kan een persoonsgegeven zijn.

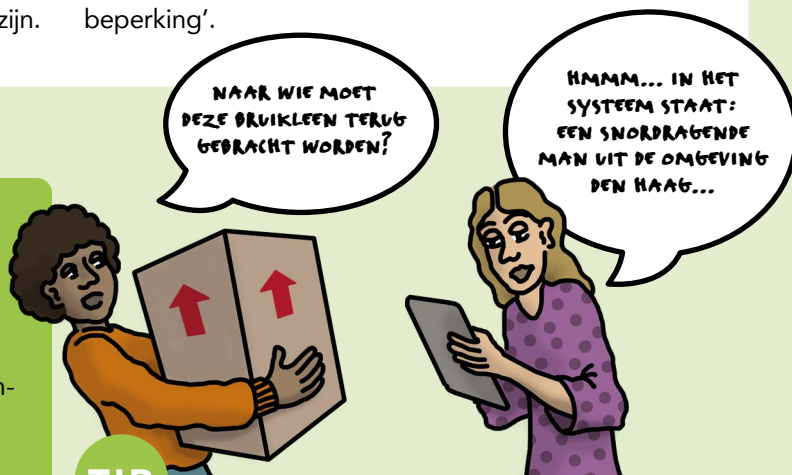
Een persoon kan ook worden geïdentificeerd door een combinatie van gegevens. Bijvoorbeeld: 'Een vrouwelijke dierenarts die werkt op Schiermonnikoog.' Of 'een bezoeker van museum X, met een visuele beperking'.

BELANGRIJK

Je hebt altijd een **grondslag** nodig om persoonsgegevens te verwerken. Bijvoorbeeld toestemming, een (koop- of schenkings-)overeenkomst of een wettelijke taak.

De grondslag 'archivering in het algemeen belang of historisch onderzoek' mag je gebruiken voor het langer bewaren van persoonsgegevens. Maar die gegevens moeten dan eerst al zijn verzameld en/of verwerkt met een andere wettelijke grondslag zoals toestemming of een overeenkomst.

Je kunt dus niet zomaar persoonsgegevens gaan verzamelen of verwerken alleen op basis van archivering in het algemeen belang. (AVG 5.1, onder b)



TIP

In [bruikleen- en schenkingsovereenkomsten](#) kun je beschrijven op welke manier je persoonsgegevens vastlegt en verwerkt. Leg hierin alleen de persoonsgegevens vast die je echt nodig hebt.



Grondslagen van de AVG

In de AVG worden in artikel 6, zes mogelijke grondslagen gegeven waarop je verwerking van persoonsgegevens kunt baseren:

- 1 Toestemming:** Van degene van wie je persoonsgegevens verwerkt. Let op: deze persoon kan toestemming dan ook weer intrekken!
- 2 Overeenkomst:** Bijvoorbeeld een koopovereenkomst waar het adres van de koper voor noodzakelijk is. Of bijvoorbeeld een schenkingsovereenkomst.
- 3 Wettelijke verplichting:** Met name verwerkingen die door de overheid worden gedaan.
- 4 Vitale belangen van betrokkene:** Bijvoorbeeld toegang tot je medisch dossier bij levensbedreigende situaties.
- 5 Taak van algemeen belang of openbaar gezag:** Met name verwerkingen door overheid en politie.
- 6 Gerechtvaardigd belang van verantwoordelijke of derde:** Afweging van het belang van de verwerker ten opzichte van de betrokkene. Dit kan bijvoorbeeld ook commercieel zijn, met betrekking tot marketing.

Archivering in het algemeen belang mag als grondslag worden gebruikt voor verdere verwerking. Dit betekent wel dat de gegevens eerst onder een van bovenstaande grondslagen dient te vallen.

EXTRA: GEVOELIGE PERSOONSgegevens

In de archiefwereld spreken we soms over 'gevoelige' persoonsgegevens. Dit is geen juridisch begrip, maar gaat meer over 'ethische' afwegingen. Bijvoorbeeld het verwerken van pasfoto's, sociale informatie (bijvoorbeeld over uitkeringen) en financiële informatie (zoals schulden). Na verloop van tijd kan de 'gevoeligheid' van dit type persoonsgegevens afnemen, ook al tijdens het leven van betrokkenen.

TIP

Zijn de foto's bijvoorbeeld voor een lokale krant genomen? Dan kun je deze onder de grondslag van journalistieke doeleinden vaak wel digitaliseren en online plaatsen als het auteursrecht ook bij jou ligt.

Wat zijn bijzondere persoonsgegevens?

Naast 'gewone' persoonsgegevens, zijn er bijzondere persoonsgegevens; informatie over ras of etniciteit, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap vakbond, genetische of biometrische gegevens, gezondheid, seksueel gedrag of gerichtheid of strafrechtelijke informatie. Deze gegevens zijn extra beschermd en zijn in principe verboden om te verwerken. Denk bijvoorbeeld aan foto's of documenten uit een archief van een religieuze instelling of een gevangenis, als die gaan over levende personen.

Er is een uitzondering op dit verbod. Dat is het verwerken van deze gegevens met de grondslag 'is archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk, historisch en statistisch onderzoek'. Dat mag alleen als de gegevens eerst al op basis van een andere uitzonderingsgrond zijn verwerkt, bijvoorbeeld door kerken of vakbonden die hun ledenadministratie bijhouden. Er moeten wél altijd strenge maatregelen worden getroffen om de privacy van levende personen te beschermen, nog strenger dan bij de 'gewone' persoonsgegevens.



Verwerken van persoonsgegevens?

Met verwerken wordt in de AVG bedoeld (bijna) alle activiteiten die je met persoonsgegevens kunt uitvoeren. Namelijk verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen.

BELANGRIJK

De AVG is van toepassing op alle gestructureerde (digitale) bestanden. Dus zowel collecties die je online plaatst, als een archiefindex die je achter de schermen gebruikt. Een ongestructureerde serie foto's of brieven zonder namenindex, valt hier niet onder. Het criterium is altijd: hoe vindbaar zijn de persoonsgegevens? Des te beter vindbaar, des te beter de bescherming moet zijn.

TIP

Ben je een archief en vallen je werkzaamheden onder de [Archiefwet](#)? Dan heb je nog een aantal wettelijke verplichtingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. Zo mag je bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens (van levende personen) wel verwerken, maar niet openbaar stellen. De Archiefwet wordt momenteel herzien en zal naar verwachting in 2024 van kracht worden. De bepalingen over persoonsgegevens zullen waarschijnlijk niet wezenlijk veranderen.

Auteursrecht

Naast de privacywetgeving, is het voor je digitale collectie ook belangrijk om auteursrecht in kaart te brengen. Wie is de maker van het object? Of wie heeft de foto eigenlijk gemaakt? Meer informatie hierover vind je in dit [artikel](#) van DEN – Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie.

4

Verwerker, verantwoordelijke en betrokkene



Binnen de AVG zijn er drie rollen:

- 1 Verwerker
- 2 Verwerkingsverantwoordelijke (ook wel 'verantwoordelijke' genoemd)
- 3 Betrokkene



De **betrokkene** ten slotte is degene van wie de persoonsgegevens zijn.

Bijvoorbeeld een schenker van een schilderij, een lid van de historische vereniging

De rol van **verwerker** wordt vaak uitgevoerd door bijvoorbeeld een leverancier van een softwarepakket om klantgegevens in te registreren of de leverancier van een collectieregistratiesysteem.

In de meeste gevallen ben je als erfgoedorganisatie **verantwoordelijke**. Dit betekent dat jij bepaalt met wel doel en op welke manier persoonsgegevens worden verwerkt.

of iemand die zichzelf op een foto of in een document herkent.

Denk bijvoorbeeld aan het ontsluiten van metadata over schenkers of makers van objecten in het collectieregistratiesysteem

of het bijhouden van de ledenadministratie in speciaal daarvoor bestemde software.



TIP

Sluit een verwerkersovereenkomst af met een partij die (persoons)gegevens voor jou verwerkt, bijvoorbeeld de leverancier van je collectie-registratiesysteem. Hierin leg je afspraken en verantwoordelijkheden vast. Bijvoorbeeld: wie doet wat bij een datalek?

TIP

Krijg je een klacht? Dan is het belangrijk dat je kunt beargumenteren waarom je een foto of andere persoonsgegevens online hebt geplaatst, welke afwegingen je daarbij hebt gemaakt en welke maatregelen je hebt getroffen om de privacy te beschermen. Documenteer deze keuzes dan ook tijdens het proces.

Hoe lang mag je persoonsgegevens bewaren?

In de AVG staan geen termijnen genoemd; het gaat erom dat je gegevens niet langer bewaart dan voor je doelstelling nodig is. Leg deze keuze ook vast in je documentatie, bijvoorbeeld in je overeenkomsten of in je privacybeleid. Voor bijvoorbeeld financiële gegevens zijn wel wettelijke termijnen (bijvoorbeeld 7 jaar) afgesproken, gebruik deze dan als uitgangspunt.

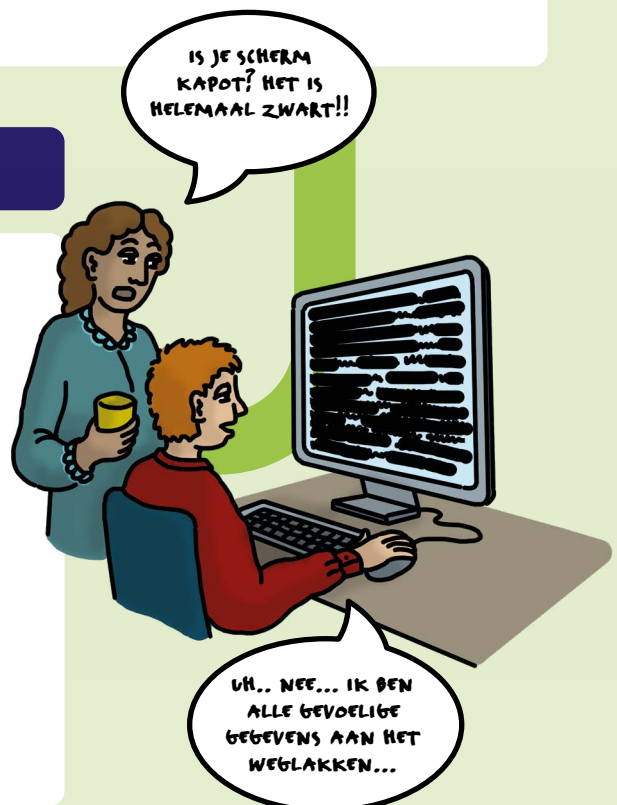
Verwerk je persoonsgegevens voor algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden? Dan mag je persoonsgegevens langer bewaren dan oorspronkelijk vastgelegd voor het doel. Bijvoorbeeld voor altijd.

5

Wat kun je praktisch doen?

Je kunt een aantal praktische maatregelen treffen om (bijzondere) persoonsgegevens in je collectie te beschermen.

- Anonimiseren en pseudonimiseren (maskeren of weglakken van gevoelige gegevens) van persoonsgegevens.
- Matchen met Register Overledenen in samenwerking met CBG.
- Afschermen van persoonsgegevens op je website voor zoekmachines zoals Google, Bing etc., zodat deze niet via die zoekmachines geïndexeerd en gevonden worden.
- Privacywaarschuwing op de website, waarbij je bezoeker wijst op diens eigen verantwoordelijkheid bij verder verwerken van de gegevens.
- Procedure voor klachtenbehandeling en voor rechten van burgers.



Schrijf een privacyverklaring

Het is belangrijk om aan je (digitale) bezoekers en gebruikers te communiceren wat je met persoonsgegevens doet. Dit beschrijf je in een privacyverklaring (ook wel privacy policy of privacystatement genoemd). Deze plaats je bij voorkeur op de website van je organisatie. Hierin beschrijf je:

- 1 Gegevens van je organisatie:** Wat zijn de contactgegevens van je organisatie? En van je collega die zich bezig houdt met persoonsgegevens en AVG?
- 2 Persoonsgegevens:** Welke soorten persoonsgegevens verwerk je?
- 3 Verwerkingsdoeleinden en grondslagen:** Met welke doelen en op welke grondslagen verwerk je de persoonsgegevens?
- 4 Bewaartermijnen:** Hoe lang bewaar je de persoonsgegevens? Bijvoorbeeld: bezoekersgegevens X tijd (zolang als nodig is), maar persoonsgegevens in je collectie voor altijd.
- 5 Ontvangers van persoonsgegevens:** Maak je gebruik van ICT-dienstverleners, marketingbureaus etc., dan beschrijf je dit hier. En maak je gebruik van leveranciers in bijvoorbeeld de Verenigde Staten of Azië?
- 6 Beveiliging:** Welke (technische) beveiligingsmaatregelen heb je genomen om persoonsgegevens te beschermen? Je kunt volstaan door aan te geven dat je organisatorische en technische maatregelen hebt genomen volgens de laatste beveiligingsstandaarden.
- 7 Rechten van betrokkenen:** Wat zijn de rechten van personen, bijvoorbeeld voor het laten verwijderen van hun persoonsgegevens?



TIP

Wil je weten hoe je kunt beschrijven op welke manier je persoonsgegevens in je collectie of archief verwerkt? Bekijk dan eens het [Privacy Statement](#) van het West-Brabants Archief.

Werk aan bewustwording bij collega's

Het is belangrijk dat alle medewerkers en vrijwilligers in je organisatie zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Bovendien is een datalek, waarbij persoonsgegevens op straat komen te liggen, vaak (onbedoeld) gevolg van menselijk handelen.

Werk daarom aan bewustwording bij collega's, bijvoorbeeld door het onderwerp in teamoverleggen te bespreken, een presentatie hierover te volgen of mee te doen aan activiteiten van de Maand van de Cyberveiligheid.



Help, een datalek!

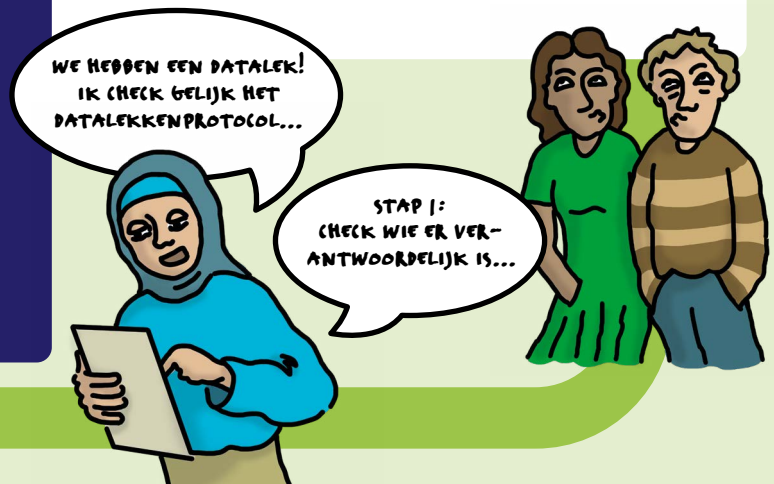
Zijn er (per ongeluk) persoonsgegevens uit je organisatie doorgestuurd of verwijderd? Bijvoorbeeld omdat ze in een mail naar een grote groep mensen zijn verzonden? Of omdat een hacker toegang heeft gekregen tot je systeem?

TIP

Je neemt passende technische of organisatorische maatregelen tegen bijvoorbeeld verlies of toegang tot persoonsgegevens. Zorg bijvoorbeeld voor goed rechtenbeheer: welke collega heeft toegang tot welke gegevens? En bijvoorbeeld het uitvoeren van updates van software en systemen, om ze te beschermen tegen mogelijke hackers.

Dan ben je verplicht om dit binnen 72 uur na ontdekken te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. En om betrokkenen hiervan op de hoogte te stellen, als duidelijk is dat hun gegevens onbedoeld in handen kunnen zijn gekomen van personen waarbij dat niet de bedoeling was.

Het is handig om een datalekkenprotocol te hebben; hierin beschrijf je welke stappen je neemt bij een datalek en wie waarvoor verantwoordelijk is.



En in de praktijk?

Veel erfgoedorganisaties gingen je al voor met het in kaart brengen van persoonsgegevens in hun collectie en hoe ze hiermee omgaan. Hoe hebben zij dit aangepakt, waar zijn ze tegenaan gelopen en welke afwegingen hebben zij gemaakt?

Je vindt inspirerende voorbeelden op het Kennisplatform Informatierecht (KIA), in het artikel ['Er kan meer dan je denkt! Vijftig praktijkcasussen over informatie, archiveren en de AVG'](#).

Persoonsgegevens in je collectieregistratie

Je kunt de rechtenstatus van een foto of digitaal object vastleggen in je collectieregistratiesysteem of database. Vraag na bij de leverancier van je collectieregistratiesysteem of hier een apart veld of tabblad voor beschikbaar is.



Persoonsgegevens op andere afdelingen

Ook in andere afdelingen in je organisatie worden persoonsgegevens verzameld. Bijvoorbeeld voor marketing en communicatie, zoals inschrijvingen voor nieuwsbrieven of lidmaatschap van de historische vereniging. Of de afdeling HR die gegevens van medewerkers verwerkt, zoals salarisadministratie. Wil je hier meer over weten, dan kun je een kijkje nemen bij [DEN, Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie](#)

Privacy en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens vraagt om continue aandacht. Doe daarom een reguliere check, bijvoorbeeld jaarlijks.

En zorg dat je collega's hiervan op de hoogte zijn. Op die manier blijft je digitale collectie van waarde voor de digitaal erfgoedgebruikers en voor je eigen organisatie.



BRONNEN

- [Archiefwet](#)
- [Autoriteit Persoonsgegevens - Checklist: houd grip op persoonsgegevens](#)
- [Autoriteit Persoonsgegevens - De AVG in een notendop](#)
- [Autoriteit Persoonsgegevens - Datalekken](#)
- [AVA_Net Webinar 'AVG kan meer dan je denkt'](#)
- [DEN - AVG-proof werken met publieksdata](#)
- [DEN - AVG-proof werken: wat komt daarbij kijken?](#)
- [DEN - Eerlijk gebruik: zo ga je om met auteursrechten](#)
- [Erfgoedhuis Zuid-Holland - Succesvol beheer van privacy- en informatievoorschriften in kleine musea](#)
- [Kennissplatform Informatierecht \(KIA\) - Er kan meer dan je denkt! Vijftig praktijkcasussen over informatie, archiveren en de AVG](#)
- [Kennissplatform Informatierecht- Veelgestelde vragen over de AVG](#)
- [Landschap Erfgoed Utrecht - Is uw landschaps- of erfgoedorganisatie of vrijwilligersgroep/-organisatie al AVG bestendig?](#)
- [ProjectTracks: De GDPR en archiefzorg: wat is er nog mogelijk?](#)
- [Rijksoverheid - Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming \(AVG\)](#)
- [Rijksoverheid - Privacyregels beschermen persoonsgegevens](#)

Disclaimer: Deze factsheet is tot stand gekomen op basis van informatie uit het najaar van 2023. Deze is onderhevig aan eventuele nieuwe ontwikkelingen en jurisprudentie. Er kunnen dus geen rechten worden ontleend aan bovenstaande informatie.

Tenzij anders vermeld is alles in dit werk gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0-licentie. Wanneer je gebruik wilt maken van dit werk, hanteer dan de volgende methode van naamsvermelding: Rowan Huiskes: Factsheet: Eerste Hulp bij Persoonsgegevens in je collectie of archief (Provincie Zuid-Holland). Met dank aan Marianne Loef (Loef Advies). CC-BY-NC-SA 4.0 2023. De volledige licentie-tekst is [hier](#) te lezen.

erfgoedhuis-zh.nl

Vormgeving: studioBoven grafisch ontwerp

November 2023